

The Venice Charter

*translated
in*

BULGARIAN

BULGARE

ICOMOS National Committee using this version:

Bulgaria/Bulgarie

МЕЖДУНАРОДНА ХАРТА ЗА КОНСЕРВАЦИЯ И РЕСТАВРАЦИЯ НА ПАМЕТНИЦИТЕ НА КУЛТУРАТА И ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИТЕ МЕСТА

II Международен конгрес на архитектите и специалистите по паметниците на културата, Венеция, 1964, приета от ИКОМОС през 1965 г.

Носители на духовни послания от миналото, културните паметници на народите и днес са живи свидетелства на техните вековни традиции. Човечеството, което с всеки изминал ден осъзнава единството на човешките ценности като общо наследство, поема пред бъдещите поколения отговорността за неговото опазване и задължението да им предаде тези ценности в цялото богатство на тяхната автентичност.

Именно поради това е необходимо да се определят и формулират съвместно в международен мащаб ръководните принципи на консервацията и реставрацията на паметниците на културата, които всяка страна да може да прилага в зависимост от своята култура и традиции.

Формулирайки за пръв път тези основни принципи, Атинската харта от 1931 г. спомогна за развитието на широко международно движение, което намери израз в някои национални документи, в дейността на ИКОМ и на ЮНЕСКО и в създаването от ЮНЕСКО на Международен център за консервация и реставрация на културните ценности. Но критичният дух и чувствителността към все по-сложните и разнообразни проблеми наложи да се преразгледат принципите на Хартата, за да може в един нов документ те да бъдат задълбочени, а техният обхват - разширен.

Във връзка с това Вторият международен конгрес на архитектите и специалистите в областта на паметниците на културата, проведен във Венеция от 25 до 31 май 1964 г., прие следния текст:

ОПРЕДЕЛЕНИЯ

ЧЛЕН 1

Понятието паметник на културата включва не само отделната архитектурна творба, но и градския или селски ансамбъл, който съдържа свидетелства за определена цивилизация, за забележителен еволюционен процес или за дадено историческо събитие. Това понятие обхваща не само големите, но и по-скромните творения, които с течение на времето са придобили културно значение.

ЧЛЕН 2

Консервацията и реставрацията на паметниците представлява дисциплина, отворена към всички науки и техники, които могат да допринесат за изучаването и опазването на културното наследство.

ЦЕЛ

ЧЛЕН 3

Целта на консервацията и реставрацията е опазването на паметниците, както като произведения на изкуството, така и като свидетели на историята.

КОНСЕРВАЦИЯ

ЧЛЕН 4

Консервацията на паметниците налага преди всичко тяхното постоянно поддържане.

ЧЛЕН 5

Консервацията на паметниците може да се улесни чрез предоставянето им за общественополezni цели: то е препоръчително, но при условие, че не се променя разпределението или художествения образ на сградите. Именно с тези граници трябва да се съобразява замисълът и одобрението на всяко преустройство, наложено от развитието на нуждите и бита.

ЧЛЕН 6

Консервацията на паметника включва и опазването на неговата околна среда. Ако традиционната среда все още съществува, тя трябва да бъде запазена, като се забрани всякакво ново строителство, разрушаване или преустройство, които могат да променят съотношенията между обемите и цветовете.

ЧЛЕН 7

Паметникът е неделим от историческата епоха, за която свидетелства, и от средата, в която е разположен. Следователно, преместването на даден паметник или на част от него се допуска само в случаите, когато е необходимо за опазването му или когато е оправдано от важни причини с национално или международно значение.

ЧЛЕН 8

Скулптурните, живописните или декоративните елементи, които са неделима част от паметника, могат да бъдат отделени от него само ако това е единствената мярка, гарантираща тяхното опазване.

РЕСТАВРАЦИЯ

ЧЛЕН 9

Реставрацията е дейност, която трябва да се предприема в изключителни случаи. Тя има за цел да запази и разкрие естетическите и исторически стойности на паметника и се основава на респекта към оригиналния материал и към автентичните документи. Тя свършва там, където започва хипотезата: всяка допълнителна възстановителна работа, считана за необходима по естетически или технически причини, се определя от архитектурната композиция на паметника и трябва да носи белега на съвременността. Реставрацията винаги трябва да бъде предшествана и придружена от археологическо и историческо проучване на паметника.

ЧЛЕН 10

Когато традиционните техники се окажат неподходящи, укрепването на паметника може да бъде извършено с помощта на всички съвременни строителни и консервационни техники, чиято ефективност е доказана от научните данни и гарантирана от опита.

ЧЛЕН 11

Трябва да се проявява респект към ценните приноси на всички епохи в изграждането на паметника, тъй като не стилово единство е целта на реставрацията. Когато паметникът включва пластове от няколко строителни периода, разкриването на по-стария пласт е оправдано само в изключителни случаи и при условие, че елементите, които ще бъдат отстранени, не представляват особен интерес; че композицията, която ще бъде разкрита, е свидетелство с висока естетическа, историческа или археологическа стойност и когато степента на нейната съхраненост бъде определена като задоволителна. Оценката на стойността на въпросните елементи и решението за подобна операция не трябва да бъдат дело единствено на автора на проекта.

ЧЛЕН 12

Елементите| предназначени да заместят липсващите части, трябва да се вписват хармонично в цялото, но едновременно с това да се отличават от оригинала, така че реставрацията да не фалшифицира документа на изкуството и историята.

ЧЛЕН 13

Допълвания са допустими, само ако са съобразени с всички значими части на сградата, с традиционната ѝ среда, с равновесието в нейната композиция и с връзките ѝ с околната среда.

ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНИ МЕСТА

ЧЛЕН 14

Забележителните места трябва да бъдат обект на специални грижи, за да се запази тяхната цялост и да се осигури saniрането, устройството и пълноценната им изява. Извършваните консервационни и реставрационни работи трябва да се съобразяват с принципите, изложени в предходните членове.

РАЗКОПКИ

ЧЛЕН 15

Разкопките трябва да се извършват съобразно с научните норми и с "Препоръката, определяща международните принципи, прилагани при археологически разкопки", приета от ЮНЕСКО през 1965 г.

Трябва да се осигури поддържането на руините и да се вземат необходимите мерки за консервацията и постоянната защита на архитектурните елементи и на откритите предмети. Освен това трябва да се предприема всичко, което би улеснило тълкуването на разкрития паметник, но без да се нарушава естеството на неговото съдържание. Трябва а priori да бъде изключена каквато и да е реконструкция освен анастилозата, т.е. връщането на наличните разпръснати елементи на техните места в първоначалната композиция. Нововъведените интегриращи елементи при анастилозата трябва задължително да се отличават от оригиналните и да се сведат до минимума, необходим за осигуряване на опазването на паметника и за възстановяване на непрекъснатостта на неговите форми.

ДОКУМЕНТАЦИЯ И ПУБЛИКАЦИИ

ЧЛЕН 16

Всички работи по консервацията, реставрацията и разкопките трябва винаги да се придружават от точна документация под формата на аналитични и критични отчети, илюстрирани с чертежи и фотоси.

В тях трябва да се отбелязват всички етапи на работата по разкриването, укрепването и реинтеграцията, както и изяснените по време на работата технически и художествени елементи на паметника. Тази документация трябва да се предаде в архива на съответната държавна институция и да бъде на разположение на изследователите; препоръчително е тя да се публикува.

Г-н	Пиеро Гацола /Италия/ Председател
Г-н	Раймонд Льомер /Белгия/
Г-н	М. Басегода Нонел /Испания/
Г-н	Луис Бенавенте /Португалия/
Г-н	Джордже Бешкович /Югославия/
Г-н	Хироши Дайфуку /ЮНЕСКО/
Г-н	П. Де Вризе /Холандия/
Г-н	Харолд Лангберг /Дания/

- Г-н Марио Матеучи /Италия/
Г-н Жан Мерле /Франция/
Г-н Карлос Флорес Марини /Мексико/
Г-н Роберто Пане /Италия/
Г-н Якуб Павел /Чехословакия/
Г-н Пол Филито /Международен научен център по консервация и реставрация на културните ценности/
Г-н Виктор Пиментел /Перу/
Г-н Харолд Плендерлейт /Международен научен център по консервация и реставрация на културните ценности/
Г-н Деоклецио Редиг де Сампос /Ватикана/
Г-н Жан Соние /Франция/
Г-н Еустахиос Стикас /Гърция/
Г-жа Гертруд Трип /Австрия/
Г-н Ян Захватович /Полша/
Г-н Мустафа Збис /Тунис/